

חידושים ושיקולים בגידולי מטעים בערבה

בהמשך לכתבה שפירסמנו בניוזלטר בספטמבר 2018 – החקלאות בערבה – פניה לאן?

<https://deshengat.co.il/%d7%94%d7%97%d7%a7%d7%9c%d7%90%d7%95%d7%aa-%d7%91%d7%a2%d7%a8%d7%91%d7%94-%d7%a4%d7%a0%d7%99%d7%94-%d7%9c%d7%90%d7%9f>

רצינו לבדוק באמת לאן פניה של החקלאות בערבה הלכה בשנתיים האחרונות, לאחר "מתווה הפלפל", מתווה שתכליתו הייתה לצמצם את היקף גידול הפלפל והסבת השטחים לגידולים אחרים. גילינו שענף הפלפל עדיין ענף מרכזי בערבה, אך הצטמצם לכ-12 אלף דונם לעומת למעל 20 אלף דונם לפני המשבר ועדיין משקיעים בענף בניסיונות במו"פ האזורי.

מאיךך "המתווה" עזר מאד לחקלאי הערבה בפיתוח ענפים אחרים בעיקר ענף המטעים – תמרים, כרם מאכל, מנגו ועוד שגם בהם משקיעים רבות במו"פ בעיקר בשיפור היבול, ייעול ממשקי הגידול בהתאם לאיכויות המים השונות ובעיות של הגנת הצומח.

מחקרי המטעים נערכים בשלושה מוקדים תחנת זהר (ים המלח), תחנת יאיר (חצבה) ולאחרונה גם בשלוחת פארן שבה ניטעו כרם לענבי מאכל ומטע נשירים, אפרסקים נקטרינות ומשמש.

השיקולים בגידולי המטעים

מבחינת סוגי המטעים המסחריים בערבה הכוללים בעיקר תמרים, כרמי ענבי מאכל (כ-400 ד') ומנגו (כ-800 ד') ובנוסף מספר קטן של מטעי לימון, פומלה, אבוקדו, רימונים, פפאיה, גויאבות ומורינגה.³

ענף המטעים בערבה התיכונה מתרכז בעיקר בגידול תמרים, שהורחב משמעותי באזור מ-2,000 דונם מטעי תמרים בעיקר מטעים משותפים (של אגודת המושב) לכ-8,000 דונם ששיקום פרטיים, מתוך 20 אלף דונם תמרים מים המלח עד לאילת. בגידול התמר בערבה יתרון יחסי ומשמעותי המאפשר הנבת תמר איכותי במיוחד לאור תנאי מזג האוויר החם והיבש מקטינה את תופעת השילפוח (היפרדות הקליפה מצפת הפרי).²

בערבה הצפונית נטועים כ-3,000 דונם מהם כשני שלישי כבר מניבים ונראה שבאזור ישנן בעיות של קרקעות שונות ומי תהום גבוהים המהווים אתגר בקיום חקלאות בשטחי מלחה שבהם אירועי הצפה בשטחי החקלאות הנגרמים הן עקב עליית מי התהום עד לפני השטח ("הצפה מלמטה") והן עקב כושר החלחול הלקוי של מי ההשקיה ("הצפה מלמעלה"). לשתי התופעות השונות בתכלית יש תוצאה זהה: פגיעה קשה בגידולים השונים ואף הרס שלהם.⁴

למטעים בערבה יתרון יחסי על שאר הארץ מבחינת הבשלה מוקדמת ושיווק מוקדם לשוק המקומי. אך, יתרון זה נעלם עקב יבוא תוצרת "זולה" במועדים אלו כמו שקורה בענבי המאכל. לעומת זאת, בגידולים שאינם מיובאים כמו מנגו, אבוקדו ופומלה, בא לידי ביטוי יתרון משמעותי זה.

אחת הבעיות המרכזיות בגידול מטעים שונים בפרט או גידולים בכלל בערבה היא בעיית איכות המים, המים לחקלאות הינם מים מליחים מאד – מוליכות חשמלית (EC) של 1.8-3.6 דצס' \ מטר. עובדה זו מהווה מגבלה ויש להתחשב בה, ישנה שונות ב-EC של המים בין המושבים – בחצבה 1.8-2.4, בפארן 2.7 בעין יבא ה-EC גם מגיע לערכים של 3.6 ולכן יהיה קשה לגדל גידול מטע הרגיש למליחות זו.

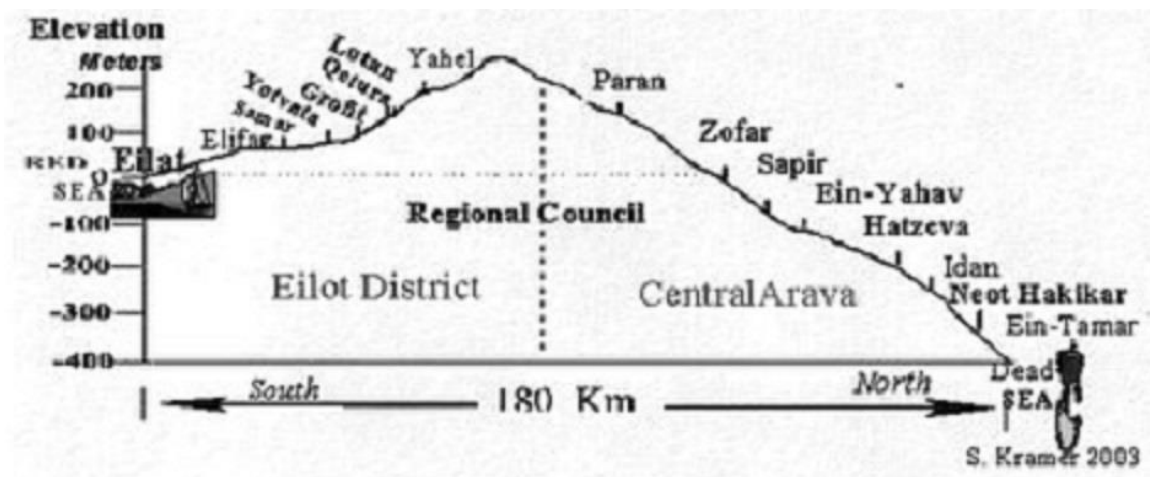
בנוסף לאיכויות המים, ישנה מגבלה של מכסת מים לכל משק, כ-70 אלף מ"ק מים בשנה - כמות המגבילה את מס' הדונמים למשק תמרים.

חידושים ושיקולים בגידולי מטעים בערבה

שיקול נוסף וחשוב בבחירת גידול מטע מתאים לאזור מסוים בערבה הינו קו הגובה ביחס לפני הים. בתמונה 1 ניתן לראות שלאורך 180 ק"מ מים המלח ועד לאילת קוי הגובה משתנים משמעותית והבדלי הגובה משפיעים מאד על הקרינה ועל הפרשי טמפ' המקסימום והמינימום. לדוגמה הבדל הגובה בין מושב פארן (108 מ' מעל פני הים) לבין מושב עידן (200- מ' מתחת לפני הים). באזור פארן ישנו יתרון מבחינת הקרינה אך חסרון מבחינת חשש לקרה בלילות החורף – למרות שמאז הקרה המשעותית ב 2008 לא התרחשה קרה משמעותית כנראה בהשפעת ההתחממות הגלובלית, מאידך אנו עדים לארועי מזג אויר קיצוניים בשנים האחרונות – יותר גשם ולחות המשפיעים גם על הגידולים. לדוגמה בפארן ירדו בחורף אשתקד 114 מ"מ לעומת 30 מ"מ - הממוצע הרב שנתי, כלומר 380% ביחס לממוצע.¹

תמונה 1:

לסיכום, ישנם שיקולים הנדרשים לפני נטיעת מטעים בערבה, צריך להתחשב באיכויות ומגבלות המים, בקוי הגובה ולהתאים לגידול המיועד.

ישנם יתרונות וחסרונות לגידולי מטעים בערבה, אך המעבר לגידול מטעים דורש עלויות נמוכות יותר מאשר גידולי ירקות בבתי צמיחה, פחות שעות עבודה וכוח אדם וניתנת האפשרות לבני זוג בעלי משק חקלאי לעבוד בעבודה נוספת במקביל המהווה גם יתרון וגם חסרון מהעובדה שהיום לא תמיד ניתן להתפרנס רק מהחקלאות.

חידושים ופתרונות דשן גת לממשק הדישון וההשקיה למטעי הערבה

חברת דשן גת מובילה ומציעה פתרונות לממשק ההשקיה והדישון למטעים, מתמיסות דשן שונות המתאימות לגידולי מטעים בערבה כמו **ממשפחת דשני "בלו" עם תוסף משמר אמון** המעכב את תהליך הניטרפיקציה (פירוק אמון NH_4^+ לחנקית NO_2^- ולאחר מכן לחנקת NO_3^-) בקרקע התורם להורדת pH באזור סביבת שורשי הגידול (ריזוספירה) וע"י כך לשיפור קליטה וזמינות של יסודות הזנה כמו זרחן ומיקרו אלמנטים, בכך התוסף מייעל את הדישון. יתרה מזו, שימור האמון מפחית זליגה של חנקות מעבר לאזור בית השורשים ומניעת זיהומי חנקות לקרקע למי התהום בערבה, כאמור לתוסף יתרונות אגרוטכניים וסביבתיים.

דצמבר 2020

חידושים ושיקולים בגידולי מטעים בערבה

דשן גת משווקת גם תמיסות דשן מופחתות כלור הידועות בערבה – "גולן" ו"נרית" ו"שפיר" לגידולים הרגישים למליחות בקרקעות חוליות בתוספת של יסודות קורט – "מיקרוגת", "פרוגת" – כלאטי ברזל נזליים ואיכותיים, "אבץ גת", "מנגן גת" ומעודדי צמיחה (ביוסטימולנטים) ייחודיים המשולבים בתמיסות הדשן כמו "ביו הומיגת" ואצות גת 30" התורמים לעמידות הצמח מפני עקות מים, יובש ומליחות.

בנוסף למוצרי הדשן, כיום דשן גת משווקת גם מערכת לבקרת השקיה GaTense הכוללת תחנה משדרת עם טנסיומטרים בעומקים שונים, דנדרומטרים (מד התכווצות גזע \ גבעול \ פרי), מדי סמף אויר וקרקע ומד זרימה ייחודי לשלוחת הטפטוף. מערכת GaTense מעניקה תמיכה בהחלטות החקלאי לפתיחת המים וע"י כך להשקיה נכונה וגם חסכנית בעיקר למטעי התמרים הצורכים כמויות גדולות של מים. חברת דשן גת מאמינה שהשקיה והדשיה נכונים יסיעו להשגת שיפור ביבול ואיכות.

דשן גת רוצה לחזק את החקלאות בערבה ולאחל לכולם עונה מוצלחת ופורייה.

עדי נוה, אגרונום

054-4361150

adin@deshengat.co.il

מקורות:

1. סיכום עונת שיטפונות בנחלי הדרום 20/2019 : מים עיליים ומי התהום יוני יצחק, איל זיגל אריק צוריאלי, יאיר רינת אודי גלילי, צחי שוורץ, לאו וולין חטיבת השרות ההידרולוגי, רשות המים
2. <https://kenes-media.com/%D7%A9%D7%99%D7%90/%D7%97%D7%A7%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%95%D7%A4-%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%94-%D7%AA%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%94-%D7%97%D7%99%D7%A1%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%91%D7%92%D7%99%D7%93%D7%95%D7%9C>
3. התפלגות המטעים בערבה תיכונה 2017/18 – דפנה הררי – חוקרת ורכזת תחום המטעים, מו"פ ערבה תיכונה וצפונית – תמר.
4. כיכר סדום – האתגר בקיום חקלאות בשטחי מלחה כרמית איש שלום, איתי פרימן ואפי פרבר מרכז מדע ים המלח והערבה, רשות ניקוז ים המלח

